Bergen op Zoom

Halverwege wereldsteden



Pijlervisie Economie

8 februari 2024

Gemeente Bergen op Zoom

Programma

- Opening wethouder Hopmans
- Introductie DKG – Ron van den Berg (CCO)
- Inleiding Pijlervisie economie
  - Korte terugblik
  - Participatie
  - 75%-versie
- Het belang van economie
  - Introductie BCI
  - Kracht van de stad
  - Ruimte voor economie
- Het economische verhaal van BoZ
  - Foto BoZ
  - Profiel BoZ
  - Trends & ontwikkelingen
- Toekomstbeeld
  - Leidende principes
  - Richtinggevende keuzes
- Hoe nu verder?

Gemeente Bergen op Zoom

Opening wethouder Hopmans



Gemeente Bergen op Zoom

Introductie DKG

Eigen presentatie DKG

Door Ron van den Berg (CCO)

Gemeente Bergen op Zoom

Inleiding Pijlervisie economie:
Korte terugblik



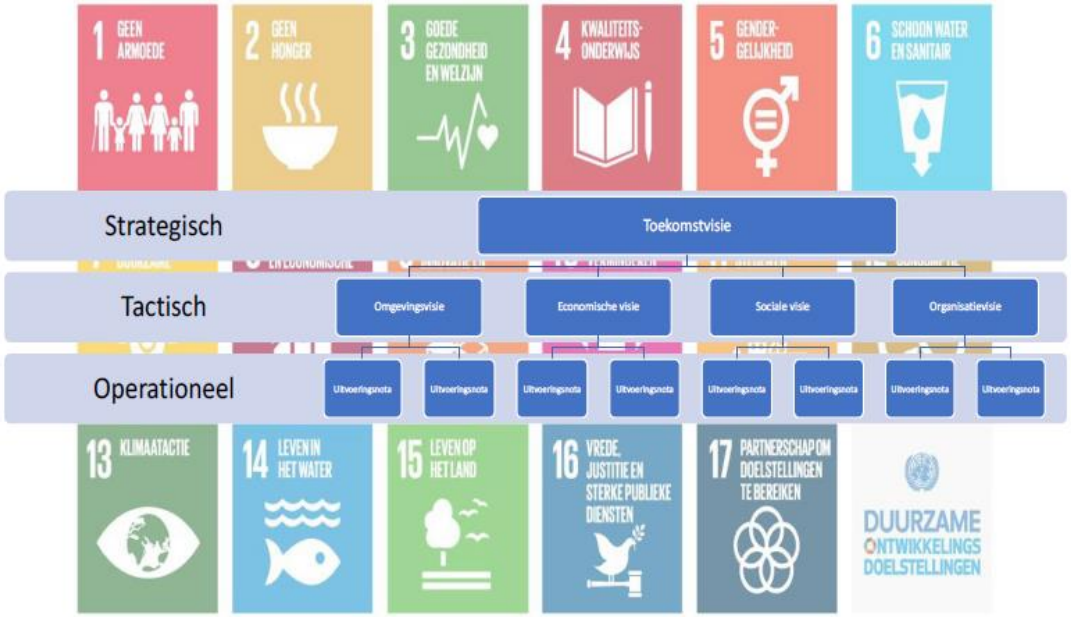
- Pijlervisies zijn bedoeld om de vergezichten uit de toekomstvisie verder inhoud te geven
- De visies zijn op hoofdlijnen om meer ruimte/vrijheid aan initiatiefnemers te geven
- De focus op de pijlervisies voorkomt versnippering van visie- en beleidsdocumenten
- Waar nodig nemen we deelvisies op als paragrafen binnen de pijlers

Gemeente Bergen op Zoom

Inleiding Pijlervisie economie *korte terugblik*

- In lijn met Tv 2035 en Omgevingsvisie

- Sterke participatie;
  - ronde 1:
    - Diepte-interviews
    - Ondernemersenquête
    - Burgerpanel
    - Stakeholdersbijeenkomst



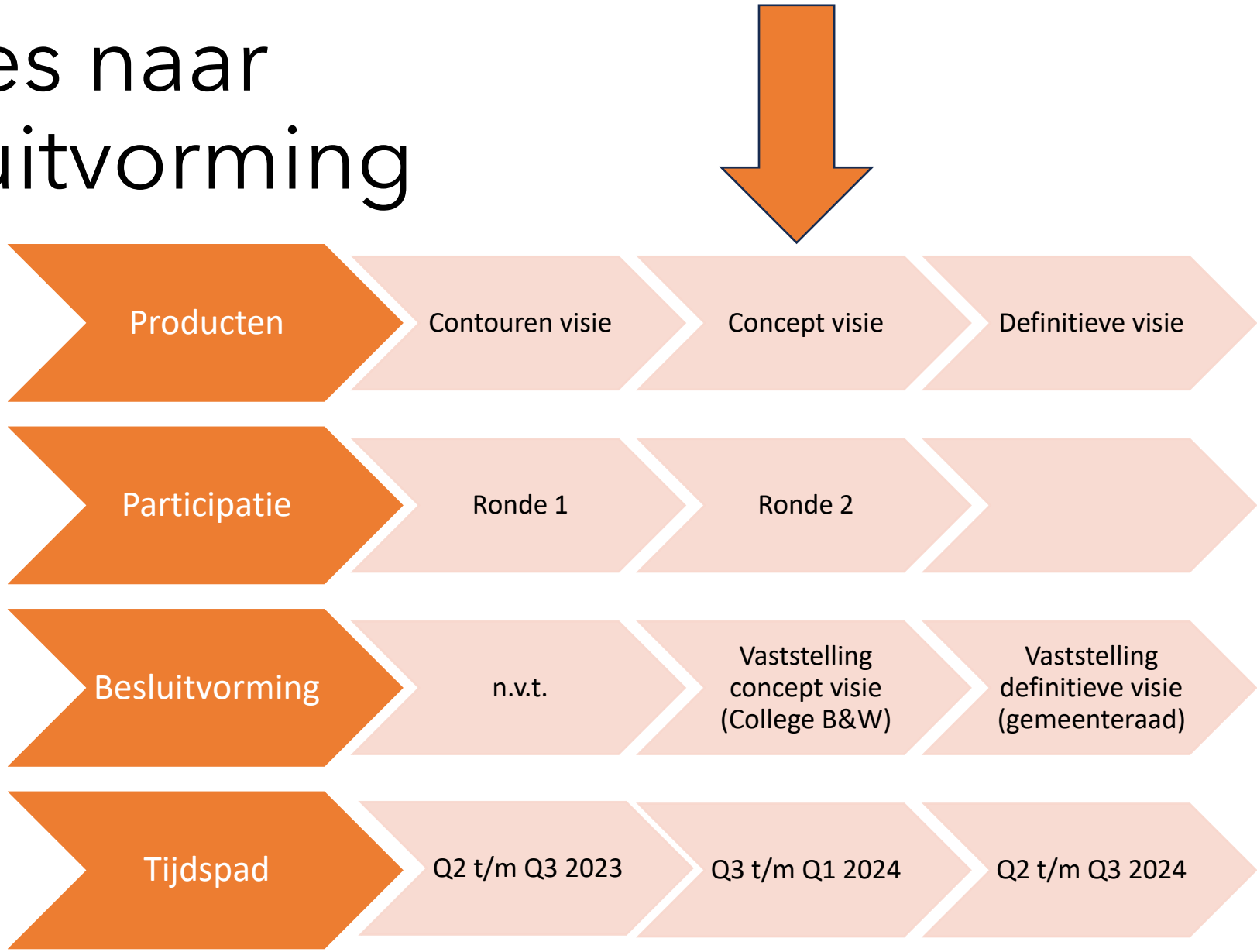
Vooruit kijken Participatie ronde 2



- Gericht op toetsen van wat we tot dan toe hebben = 75% versie
- Alle inwoners en bedrijven moeten mee kunnen praten
- Specifieke actie op de mensen en bedrijven die normaal minder snel meedoen
- Jongeren participatie
- Looptijd: februari/begin maart 2024
- Inspiratiemiddag ondernemers 29/02/2024

Gemeente Bergen op Zoom

Proces naar besluitvorming



Gemeente Bergen op Zoom

Naar de inhoud van de Pv economie

Het belang van economie	Het economische verhaal van BoZ	Toekomstbeeld	Hoe nu verder?
• Introductie BCI • Kracht van de stad • Ruimte voor economie	• Profiel & foto BoZ • Trends & ontwikkelingen	• Economische positionering • Strategische keuzes • Ontwikkelingen	

Gemeente Bergen op Zoom

Introductie Bureau

Marcel Michon

Managing Partner

Buck Consultants International



E-mail: marcel.michon@bciglobal.com
06 53647131

WORLD'S BEST MANAGEMENT CONSULTING FIRMS | Forbes 2023 POWERED BY STATISTA

AMERICA'S BEST MANAGEMENT CONSULTING FIRMS | Forbes 2023 POWERED BY STATISTA

Profiel Buck Consultants International

- **Voor bedrijven**
  - Supply chain optimalisering
  - Locatiekeuze-advies
  - Business strategie ontwikkeling
  - Vastgoedstrategie en -projecten
- **Voor overheden & kennisinstellingen**
  - Stedelijk en regionaal economische ontwikkeling en innovatiebevordering
  - Vastgoedontwikkeling & -beleggingen
  - Logistieke en infrastructurele projecten
  - Programma's om nieuwe bedrijfsvestigingen te acquireren
- **Profiel**
  - Onafhankelijk adviesbureau
  - Hoofdkantoor in Nijmegen sinds 1985
  - 80 full-time professionals
  - Projecten in meer dan 50 landen



Diepgaande kennis van wat er bij bedrijven speelt
Nodig om juiste keuzes te kunnen maken

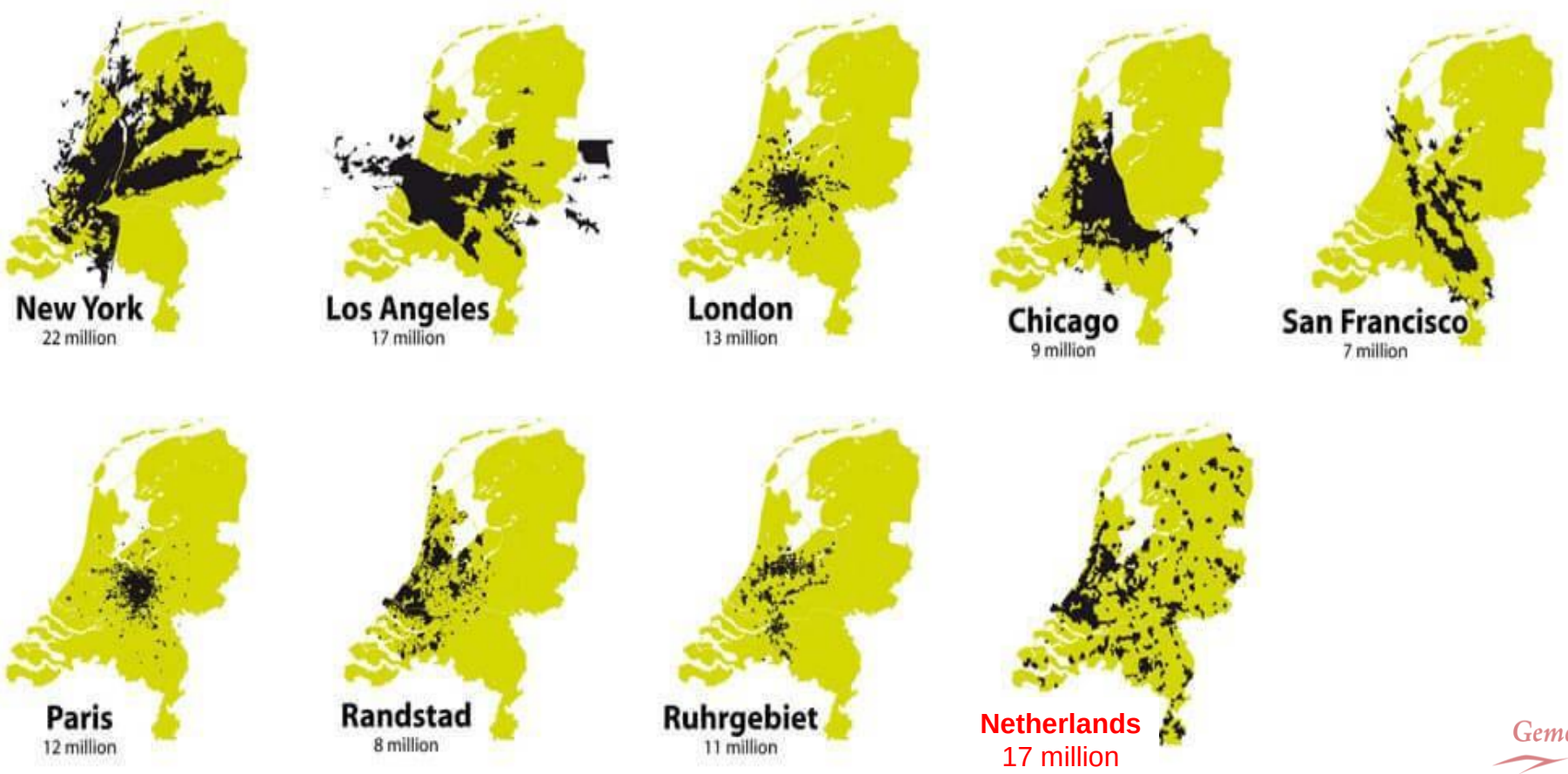


Gemeente Bergen op Zoom

De Kracht van De Stad

Buck Consultants International

Nederland: geen echte metropool maar wel een netwerk van krachtige levendige steden.



Gemeente Bergen op Zoom

In de stad komen onze dromen tezamen .....



Gemeente Bergen op Zoom

Agglomeratievoordelen maken de stad tot economische en innovatiemotor en aantrekkelijk om te wonen en te verblijven

Agglomeratievoordelen

Labour market pooling

Grotere, diverse en gespecialiseerde arbeidsmarkt
- Keuzemogelijkheden
- Betere matching

+

Input sharing

Toeleveranciers
- Transactiekosten lager door concentratie van toeleveranciers
- Gespecialiseerde toeleveranciers

+

Learning – knowledge spill overs

Co-creatie & crossovers
- Formele relaties
- Informele face-to-face contacten

+

Home market attractiveness

Thuisvoordeel
- Concentratie van klanten-inwoners
- Concentratie van klanten-bedrijven

Per saldo:
agglomeratievoordelen
zijn groter dan
agglomeratienadelen

- **Productiviteits-voordelen van 2-10% - afhankelijk per sector**

  Nederland: 2x zo hoge dichtheid leidt tot hogere productiviteit van 2-5%

- **Innovatie-acceleratie**

Agglomeratienadelen

Bedrijven
- Hoge prijzen voor bedrijfs-huisvesting
- Hoge lonen
- Files

Huishoudens
- Hoge huizenprijzen
- Files
- Leefbaarheidsproblemen (o.a. criminaliteit)



Zoom

Werken in de stad

Een breed palet aan typen werklocaties, met eigen ontwikkelopgaven



Centrum omgeving



Innovatie omgeving



Voorzieningen, retail en leisure



Gemengde woon-werkwijk



Gemengd bedrijvenpark



Zelfstandige vestigingen



Zakelijke kantooromgeving



Functionele bedrijfsomgeving



Werken in woonwijken

BCI 2024

Gemeente Bergen op Zoom

Ruimtelijk Rijksbeleid BZK: 6 gericht op de stad

1 Perspectief voor landbouw en natuur





a. Natuur en landbouw verweven
Groenblauwe dooradering



b. Iconisch landelijk gebied
Overgangsgebieden



c. Bouwen met de boer
Biobased verbouwen

2 Ordenende netwerken voor energie en (circulaire) economie





a. Clusters van grootschalige bedrijventerreinen



b. Energienetwerken



c. Circulaire werklocaties in steden

3 Leefbare steden en regio's





a. Groen en gezond leven in de stad



b. Woonwijken van de toekomst



c. Hoogstedelijke knooppunten

Stedelijke Ruimtelijke kernopgaven



1. Multimodale bereikbaarheid

- Bereikbaarheid aan logistieke netwerken: weg, spoor, water.
- Bereikbaarheid werknemers: focus op OV en fiets, maar ook auto.
- Voorkomen conflicten met lokale netwerken.

2. Inpassing in de stedelijke context

- Zorgvuldige overgang schaalniveaus.
- Integreren van landschappelijke waarden.
- (On)zichtbaarheid vanuit omgeving

3. Verblijfskwaliteit en gezondheid

- Aantrekkelijke omgeving voor werknemers.
- Stimuleren van actieve levensstijl: uitnodigen om te fietsen en wandelen.

4. Circulariteit, duurzaamheid en energietransitie

- Energietransitie: verwijzen naar beleid (x% duurzaam in 20xx)
- Circulariteit: verwijzen naar beleid (circulair in 20xx)

5. Optimaal ruimtegebruik

- Gebrek aan ruimte in Nederland: vereist intensivering en multifunctioneel ruimtegebruik
- Verwijzen naar beleid: NOVI en EU No Net Land Take

6. Veranderende ruimtevraag

- Transitie naar andere, circulaire economie: vereist nieuw type functies (waterstof-, batterijfabrieken enz). Vragen om nieuwe ruimtelijke kaders.
- Opschaling van logistiek: vereist grotere bebouwing

7. Klimaatadaptatie

- Hittestress neemt toe
- Piekbuien nemen toe
- Bedrijventerreinen slecht toegerust op veranderend klimaat.

8. Natuurinclusiviteit

- Weinig ruimte voor ecologie op bedrijventerreinen.
- Verwijzen naar beleid: Kaderrichtlijn Water

Interessante typen bedrijven voor gemengde economische programmering



Zakelijk dienstverlener

Op kennis en onderzoek gebaseerde ondersteuning en advisering van commerciële bedrijven, vanuit een kantoorachtige omgeving.



Ontwerpers en ingenieurs

Ontwikkelen en ontwerpen van processen, installaties en apparatuur voor zakelijke en particuliere doeleinden vanuit (zakelijke) werkruimtes.



ICT en media

Ontwikkelen en beheren van systemen, netwerken, databases, games, media, software en websites in een kantooromgeving.



Creatieve industrie

Maken en exposeren van beeldende kunst, muziek, reclame, vormgeving en software vanuit diverse werkruimtes.



Reparatie en handel

Kleinschalig repareren en verhandelen van voertuigen, kleding en vergelijkbare consumentenartikelen vanuit werkruimtes.



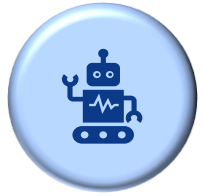
Maak en ambacht

Repareren, inspecteren en verfraaien bij mensen aan huis of vanuit een werkruimte.



Kennis en technologie

Inzet van (wetenschappelijke) technieken, vaardigheden, methoden en processen voor de productie van goederen en diensten vanuit een werk-/R&D-ruimte.



Hightech industrie

Moderne technologie voor verschillende (consumenten) doeleinden, met ruimte voor samenwerking tussen kennisinstellingen, technologiebedrijven en industrie.



Stadsdistributie

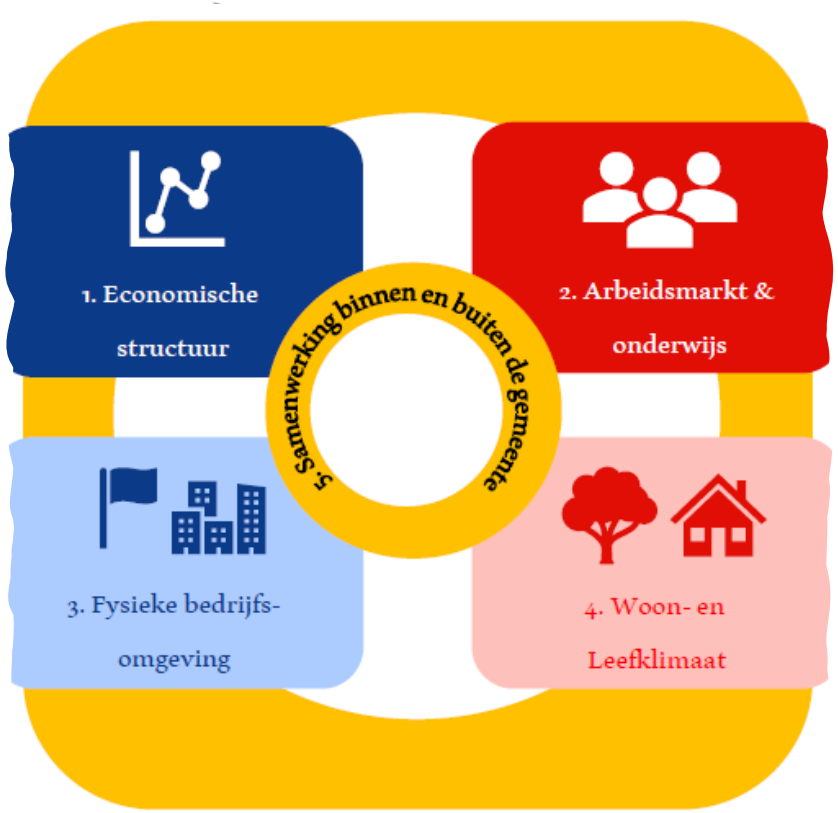
Duurzame en toekomstbestendige bevoorrading van eetwaren en andere producten aan huizen en bedrijven, vanuit een strategische locatie aan de rand van of in de stad.



Bouwbedrijf met werkplaats

Opslaan en distribueren van bouwmaterialen en gereedschap richting bouwlocaties voor woningen, gebouwen en andere constructies, vanuit een middelgrote werkplaats (tijdelijk).

Foto van Bergen op Zoom

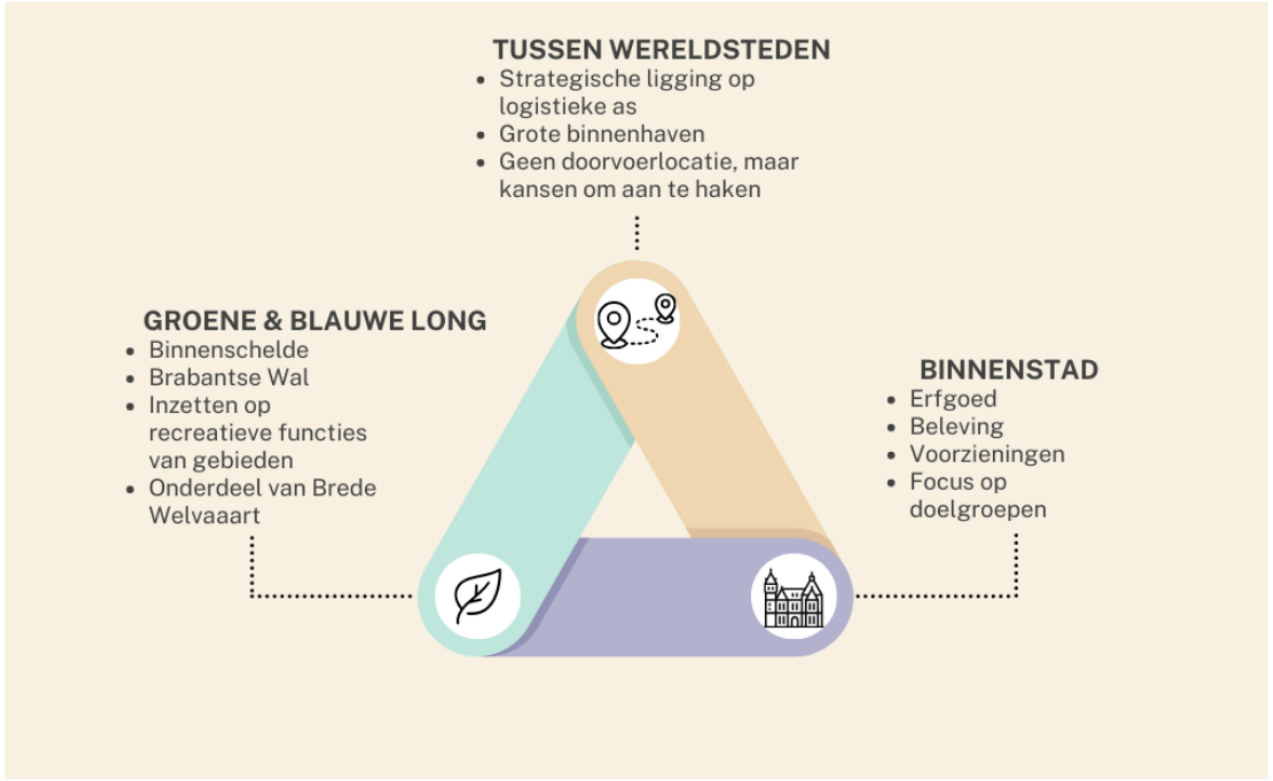


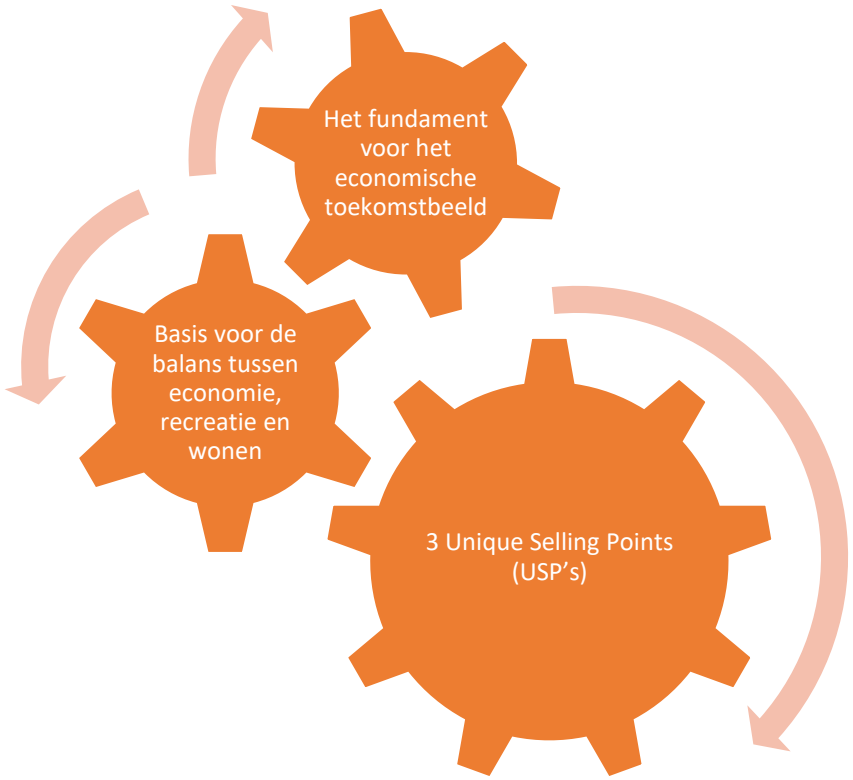
Bron: BCI

- Industrie is belangrijk voor werkgelegenheid en toegevoegde waarde.
- Beroepsbevolking zal dalen komende jaren. Rol arbeidsmigranten zal gaan toenemen. Sprake van negatieve pendel.
- Ligging is cruciaal. Hoge kwaliteit bedrijventerreinen. Weinig tot geen aanbod. Aanwezigheid haven belangrijk voor de toekomst.
- Historische stad met de aanwezigheid van een groene & blauwe long maakt BoZ een aantrekkelijke woonstad. Koppeling met woningbouwopgave en het voorzieningenniveau.

Gemeente Bergen op Zoom

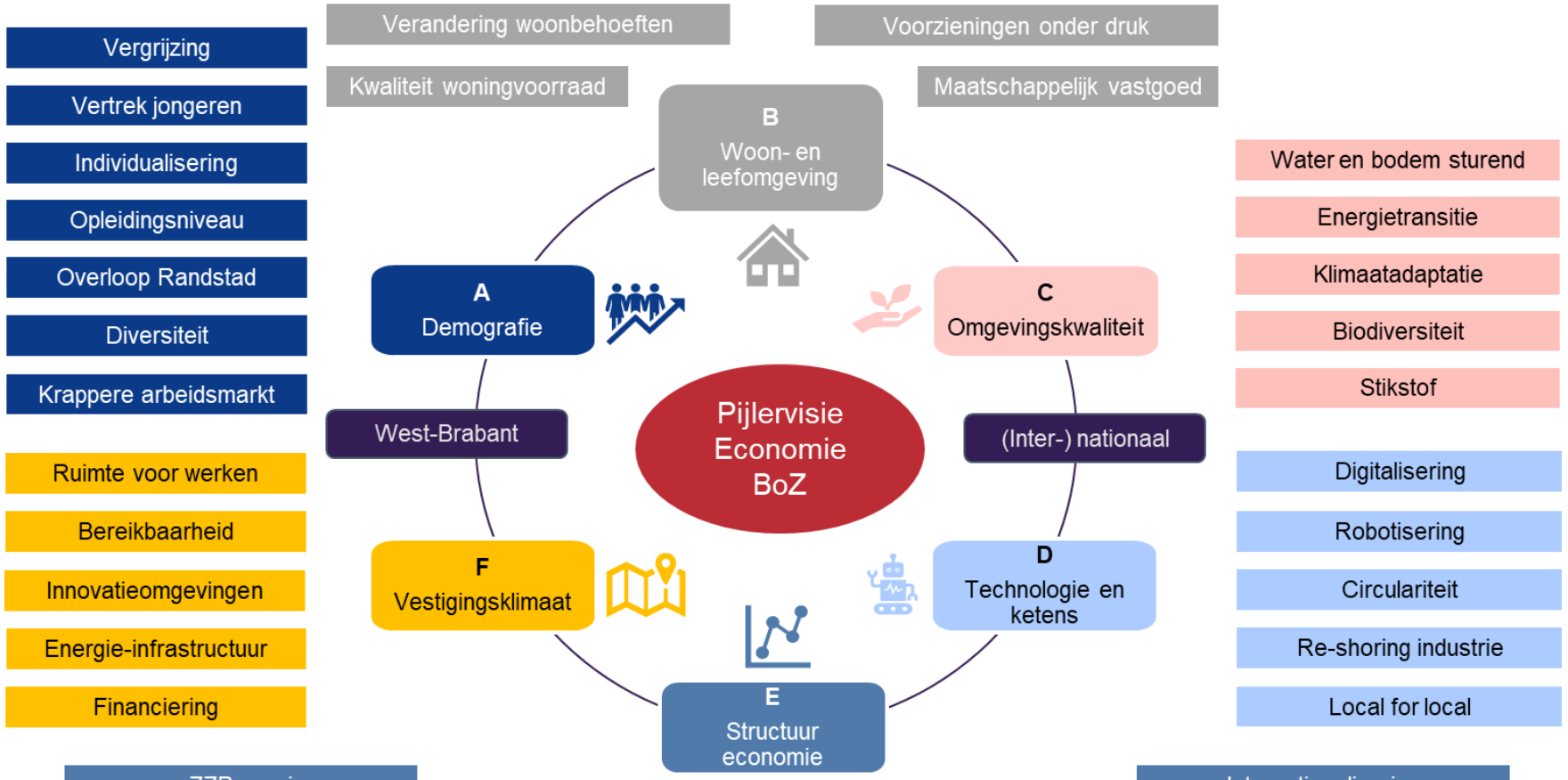
Economisch profiel Bergen op Zoom





Gemeente Bergen op Zoom

Trends & ontwikkelingen



Gemeente Bergen op Zoom

Enkele Trends eruit gelicht met relevanties voor Bergen op Zoom



Gemeente Bergen op Zoom

Enkele Trends eruit gelicht met relevanties voor Bergen op Zoom



Watergebonden werklocaties passen prima bij circulaire economie

Brabantse havens centraliseren beheer om groei te beheersen

Gemeente Bergen op Zoom versterkt havenstatus en trekt nieuwe bedrijven aan

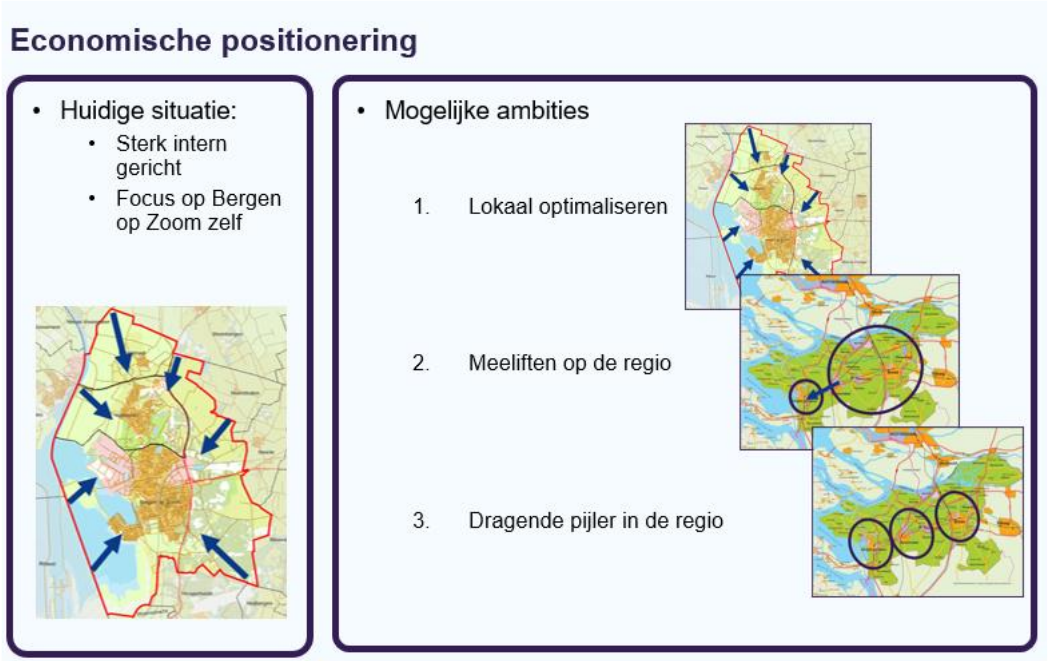
t havenbeheer centraliseren
Dit is hard nodig, omdat de
lubbelen én meer bulkgoederen
Hendrik-Jan van Engelen van
odaal Coördinatie en

Acht Brabantse gemeenten vormen samen één havenbedrijf

Gemeente Bergen op Zoom

Vanuit een krachtig fundament…

- Er verandert veel in de economie;
- Belangrijk is om (letterlijk) ruimte te vinden voor economie;
- En hierin keuzes te maken.

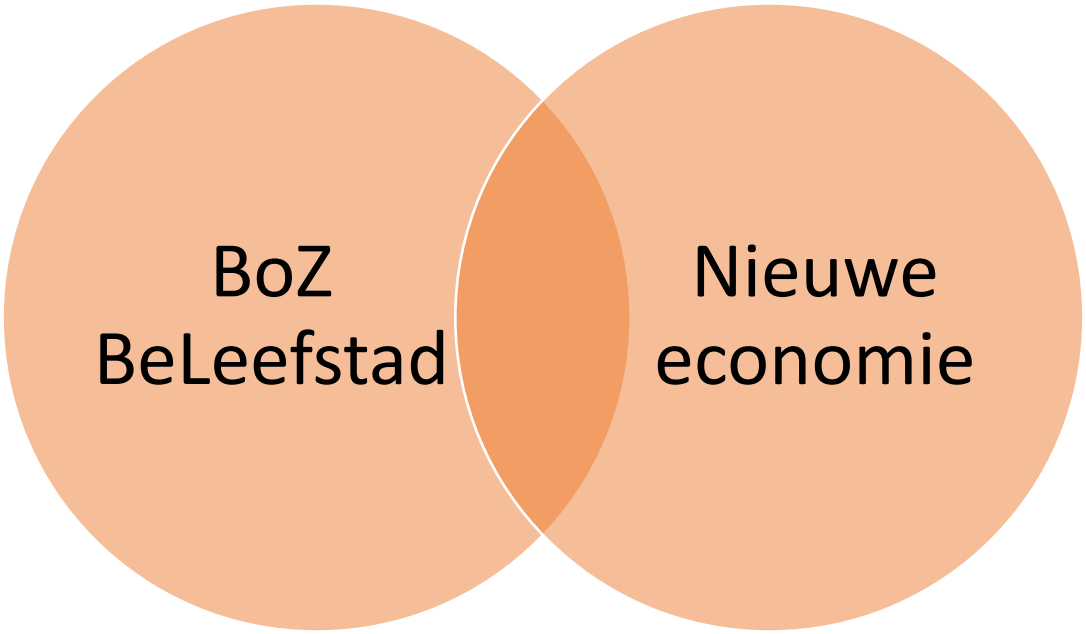


Op naar de toekomst!

Gemeente Bergen op Zoom

Het nieuwe economische verhaal van BoZ

Twee leidende principes voor de economische positionering van Bergen op Zoom, maar ook voor het vergroten van brede welvaart



Gemeente Bergen op Zoom

Leidende principes zitten in ons DNA

BoZ Beleefstad

Verleden

- Garnizoensstad
- Markiezenstad
- Stad van stoet & spel
- Handelsstad

Heden

- Authentiek erfgoed (prachtig decor)
- Veel sociale verbanden
- Rijk cultureel verenigingsleven
- Veel evenementen

Toekomst…

Nieuwe economie

Verleden

- In de middeleeuwen was BoZ al een havenplaats.
- Al sinds jaar en dag gelegen aan de vruchtbare zeekleigronden
- Krabbegat is afgeleid van Meekrap, waar we kleurstof uithaalden

Heden:

- We zijn de regio van de suikerbiet en de aardappel
- Industriële vestigingen
- Sterk MKB

Toekomst…

Gemeente Bergen op Zoom

Toekomstbeeld: BoZ BeLeefstad

- Duidelijke verbinding met de woningbouwopgave. Het voorzieningenniveau (commercieel, recreatief, cultureel) moet hierbij aansluiten;
- Aandacht voor passende voorzieningen voor de juiste doelgroepen. Ook hierbij aandacht voor de woningbouwopgave;
- Aantrekken van bezoekers van binnen en buiten de gemeente;
- Cultuur is belangrijke drager voor de identiteit van BoZ. I.c.m. groene en blauwe long uniek. Beste van beide werelden;
- Een sterkere profilering van BoZ is noodzakelijk om ondernemers te stimuleren om te investeren in BoZ.

- Historisch beleven
- Natuurlijk beleven
- Waterrijk beleven
- Cultureel beleven

Gemeente Bergen op Zoom

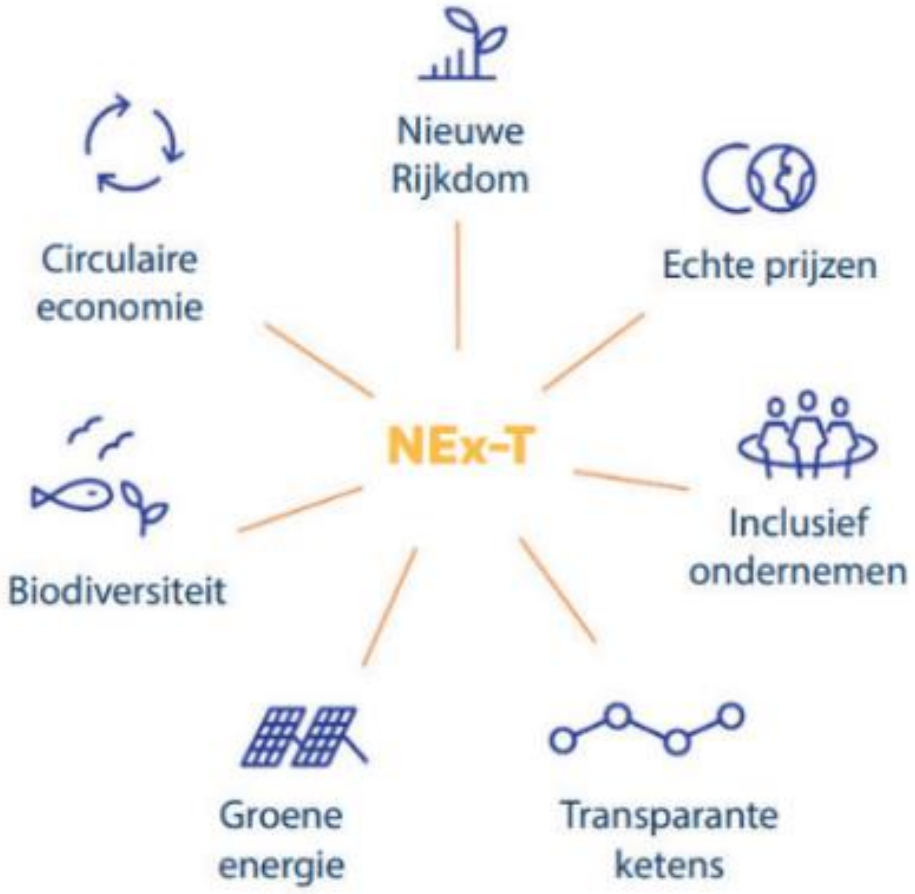
Toekomstbeeld: nieuwe economie

- Nieuwe economie is duurzaam en sociaal inclusief
- We gaan uit van een economie gericht op positieve verandering en creatie van welvaart en welzijn
- Daarmee zetten we in op brede welvaart. We willen een goede balans tussen economische ontwikkeling, welzijn van mensen en de kwaliteit van de leefomgeving
- We bieden daarom alle kansen voor plantbased economy en circulaire economie. De plant als basis zit in ons DNA en is een logische keuze
- We zetten in op food en non-food: eiwitten, grondstoffen, chemie, farmacie en bio-based bouwen

- Nieuwe rijkdom
- Echte prijzen
- Inclusief ondernemen
- Transparante ketens
- Groene energie
- Circulaire economie

Gemeente Bergen op Zoom

Beelden bij nieuwe economie





Gemeente Bergen op Zoom

Beelden bij nieuwe economie

De opgave

Nederland circulair in 2050

We gaan slimmer en zuiniger om met onze grondstoffen. We streven naar groene productielijnen.



PLANT ALS BASIS

DE OVERGANG VAN FOSSIELE BRAND- EN GRONDSTOFFEN NAAR PRODUCTIE OP PLANTBASIS.

WE BREIDEN IN BOZ DE GRONDSTOFFENBASIS VOOR DE PRODUCTIE VAN VOEDSEL (EIWITTENTRANSITIE), CHEMICALIEN, ENERGIE EN MATERIALEN UIT.

WE HANTEREN 2 LIJNEN: FOOD EN NON-FOOD.



Biobased bouwen

Keten
Boer
Bouwer
Bewoner

Van plant tot pand

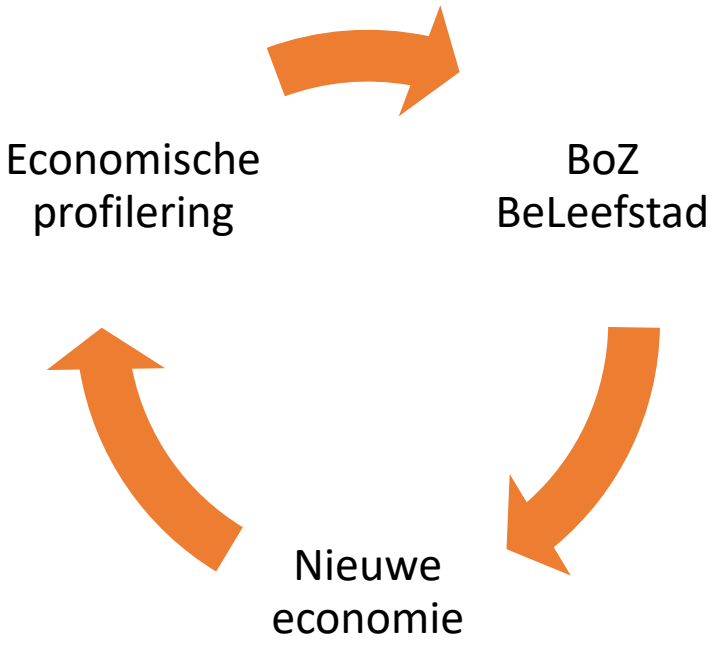


Programma 'Plantbased Ondernemen'

Plantbased Region
West-Brabant

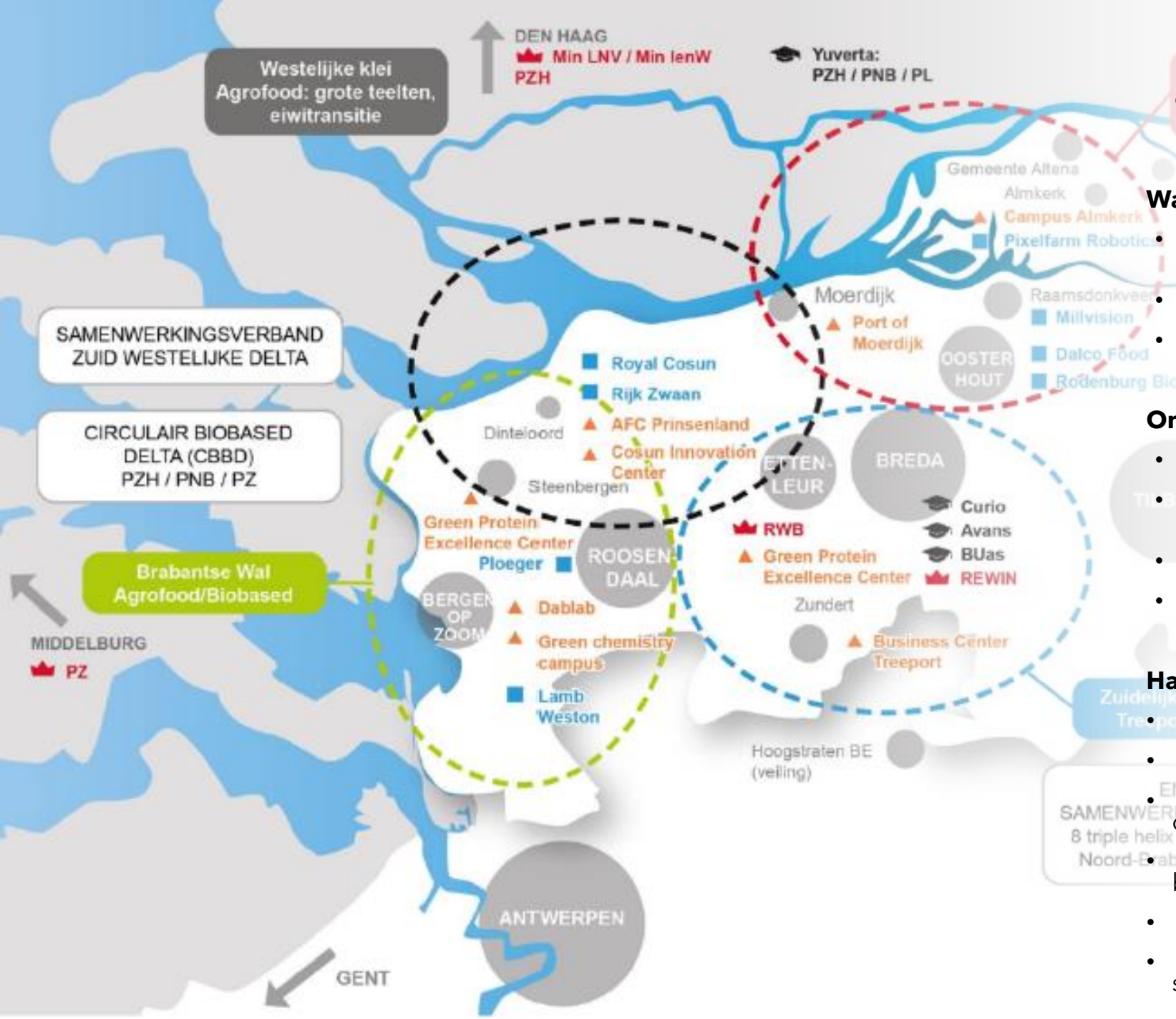
Gemeente Bergen op Zoom

Richtinggevende keuzes



- BoZ als regionale top op gebied van Plantbased economy
- Het bieden van ontwikkelruimte aan ondernemers
- Doorontwikkeling Theodorushaven
- Versterking van de positionering BoZ BeLeefstad
- Het retailaanbod sluit aan bij de behoefte van verschillende doelgroepen
- Vergroten werkgelegenheid
- Focus op Triple helix

Gemeente Bergen op Zoom



BoZ als regionale top op gebied van Plantbased Economy

Wat hebben we al?

- Grote toonaangevende spelers binnen plantbased economy & circulaire economie
- Goede aanhaking op regionale eco-systeem
- DAB Lab als broedplaats voor plantbased start-ups

Ontwikkelingen?

- Landbouw- grondstoffentransitie is in volle gang.
- Bewustzijn bij bedrijven; steeds meer bedrijven haken aan.
- Plantaardige oplossingen zijn de toekomst
- Grote potentie voor BoZ

Handelingsperspectieven

- Versterking samenwerking in de regio
- Aantrekken nieuwe bedrijven
- Bestaande bedrijven ondersteunen zodat ze kunnen omschakelen naar plantbased/circulaire initiatieven
- Het creëren van een gunstig vestigingsklimaat zodat bedrijven zich daadwerkelijk kunnen vestigen.
- Opzetten van acquisitiestrategie
- Het opbouwen van een netwerk met samenwerkingspartners t.b.v. clustering en innovatie

Het bieden van ontwikkelruimte aan ondernemers



Wat hebben we al?

- 6470 bedrijven zijn op een bedrijventerrein gevestigd (10%)
- 35% van de werkgelegenheid van BoZ
- Belangrijk voor de lokale economie
- >50% van de toegevoegde waarde wordt op een bedrijventerrein gerealiseerd
- Bedrijventerreinen scoren goed op kwaliteit vastgoed en locatiekwaliteit

Ontwikkelingen?

- Geen kavels meer beschikbaar om uit te geven
- Rem op ontwikkeling van bedrijfsleven en dus op vestigings- en investeringsdynamiek in BoZ.
- Grote woningbouwopgave. Wonen kan niet zonder werken.
- Nederland circulair in 2050
- Netcongestie

Handelingsperspectieven

- We bieden perspectief voor onze bestaande ondernemers. Wonen & werken in balans.
- Beter benutten bestaande bedrijventerreinen
- Ontwikkeling van nieuw areaal m.o.o. bieden van schuifruimte, circulaire transitie & plantbased ambities
- Bedrijventerreinen worden zoveel mogelijk zelfvoorzienend (off-grid)



Doorontwikkeling Theodorushaven

Wat hebben we al?

- Een van de grootste binnenhavens van NL
- Multimodale haven
- Core Port in het Trans-Europeanh Network (TEN-T)

Ontwikkelingen?

- Samenwerking Brabant Ports
- Nieuwe inlandse en buitendijkse containerterminal
- Transport over water als alternatief voor transport op de weg
- Veel transities, zoals klimaatverandering en energietransitie hebben effect op de havenontwikkeling

Handelingsperspectieven

- Doorontwikkeling van de haven stimuleren door o.a. digitalisering data en optimaliseren van logistieke processen.
- Inzetten op verduurzaming van de haven.
- Samenhang met plantbased/circulaire economie vergroten
- Ontwikkeling van strategie zodat watergebonden & HMC-kavels zo effectief mogelijk kunnen worden ingezet.
- Loskoppelen industriële en recreatieve haven.

Versterking van de positionering van BoZ BeLeefstad



Wat hebben we al?

- Historische binnenstad
- Veel natuur aanwezig
- Cultuur is belangrijke drager voor de identiteit van BoZ
- Combinatie tussen natuur & cultuur is uniek

Ontwikkelingen?

- Ambitieuze woningbouwopgave
- Voorzieningenniveau onder druk
- Aansluiting zoeken bij diverse doelgroepen
- Brede welvaart krijgt steeds meer nadruk

Handelingsperspectieven

- Ontwikkelen van aantrekkelijk woon-, werk- en recreatieklimaat
- Vrijetijdseconomie als aanjager en versterker van de lokale economie
- Stimuleren van ondernemers om te investeren in BoZ
- We faciliteren recreatieve & toeristische initiatieven die BoZ BeLeefstad versterken
- Stimuleren van creatieve broedplaatsen
- Versterking van regionale samenwerking
- We faciliteren nieuwe economische dragers voor behoud en versterking van ons erfgoed



Het retailaanbod sluit aan bij de behoefte van verschillende doelgroepen

Wat hebben we al?

- Detailhandelsstructuurvisie 2016
- Visie binnenstad 2023

Ontwikkelingen?

- Woningbouwopgave
- Vraag naar supermarkten blijft toenemen.
- Aandacht voor sociale functie van supermarkt in de wijk
- Dynamische markt
- Steeds meer mensen kopen online, maar 53% blijft aankopen in de fysieke winkel
- Ook jongeren kopen in fysieke winkels (58%)
- Functie van fysieke winkels verandert ook

Handelingsperspectieven

- We geven de vrijheid om retail en & supermarkten mee te laten bewegen met de markt- & consumentenvraag
- De binnenstad kent een compacter winkelgebied
- Onderzoeken of een nieuwe supermarkt wenselijk is bij grote woningbouwprojecten
- Verbinden van de binnenstad met De Zeeland onderlinge synergie en versterking van de winkelgebieden
- Stimuleren van buurtwinkelcentra

Vergroten van werkgelegenheid

Wat hebben we al?

- BoZ is een gemiddelde woon-werkstad in vergelijking met rest van NL
- Negatieve pendelstroom

Ontwikkelingen?

- Beroepsbevolking neemt af
- Woningbouwopgave gaat hand in hand met groei en ontwikkeling van werkfuncties
- Het aantal arbeidsmigranten neemt toe

Handelingsperspectieven

- Aantrekken van specifieke doelgroepen (jonge gezinnen) door een gerichte woningbouwprogrammering, zodat de beroepsbevolking meegroeit met de bevolkingstoename
- Aantrekkelijk vestigigingsklimaat ontwikkelen zodat sectoren met een hoge werkgelegenheid zich kunnen vestigen in BoZ
- Stimuleren van extra arbeidsplaatsen i.r.t. de woningbouwopgave



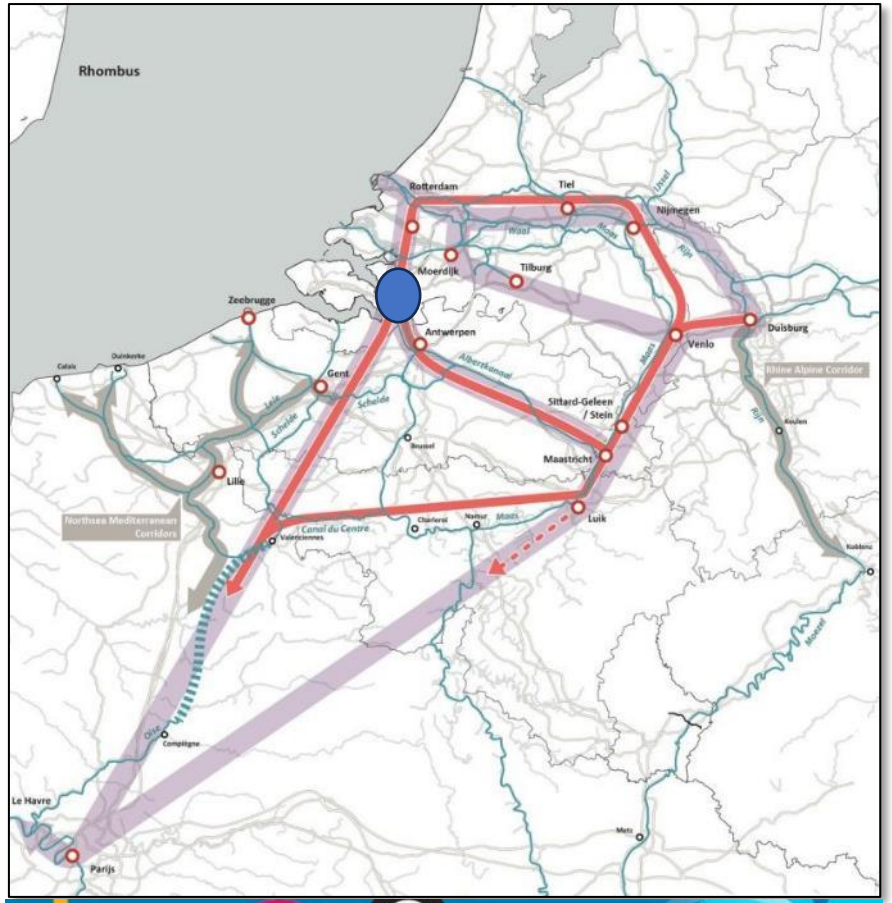
Stimuleren ondernemersschap

Uitnodigen/stimuleren van ondernemers om zich te vestigen in BoZ = investeringsdynamiek op gang helpen.



Naar een triple Helix

- Samen met elkaar
- Medewerking bedrijven nodig!
- Bedrijven hebben ook de overheid nodig
- Casus Rhombus





Gemeente Bergen op Zoom

Beeld van de adviseur……..

- Bergen op Zoom: een gemeente om trots op te zijn
- Een prachtige ligging met historische en actuele stadswaarde
- Veel economische opties juist ook in de transitie naar een duurzame economie
- Wel belangrijk om samen de handschoen op te pakken zowel met elkaar (triple Helix) als in de ruimere regio
- En…..
- Om ruimte te zoeken voor economie!

Gemeente Bergen op Zoom

Hoe nu verder?

- Raadsmededeling 75%-versie
- Participatieronde 2
- Verder uitrollen van de leidende principes & richtinggevende keuzes in een economische agenda t/m 2035